

Votre Programme Matmidim – Chiour BETH

Semaine du 1er au 5 janvier 2023

Souguia n° 78

ת"סד

Matmidim

Programme d'étude Mondial

Sujet de la semaine :

Grama (3)

Echo Michoum Hitsav

Utilisation d'une minuterie

Cette semaine nous continuons la Souguia de Grama en nous penchant sur le Din de Echo michoum Hitsav vu dans Baba Kama : selon Rabbi Yohanan, quelqu'un qui allume un feu dans son domaine et qui se répand dans le domaine d'un autre, doit rembourser les dommages comme si c'était l'homme lui-même qui avait brulé l'objet, sans considérer l'action du vent, de la même façon que l'on est responsable lorsqu'on envoie une flèche (mais selon Rech Lakich le feu est considéré comme un de ses biens qui a causé un dommage, ce qui implique d'autres Dinim).

Les Poskim sont en Mahloket pour savoir si ce principe de Echo Michoum Hitsav s'applique aussi dans Shabbat et donc on devrait considérer que c'est une action directe de l'homme, retirant ainsi la permission de Grama. Une des implications Halakhiques principales concerne l'utilisation d'une minuterie pendant Chabbat, comme nous le verrons à travers les paroles du Maharam Chik.

Bon Limoud sur Matmidim !

Tephila avant le Limoud

יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו, שלא יארע דבר תקלה על ידי, ולא אכשל בדבר הלכה, וישמחו בי חברי, שלא אמר על טמא טהור ולא על טהור טמא, ולא על מתר אסור ולא על אסור מתר, ולא יפשו חברי בדבר הלכה ואשמח בהם. כי יי יתן חכמה מפיו ויעת ותבונה. גל עיני ואביטה נפלאת מתורתך

Tephila après le Limoud

מודה אני לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, ששמת חלקי מיושבי בית המדרש. ולא שמת חלקי מיושבי קרנות. שאני משכים והם משכימים. אני משכים לדברי תורה והם משכימים לדברים בטלים. אני עמל והם עמלים. אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר. אני רץ והם רצים. אני רץ לחיי העולם הבא, והם רצים לבאר שחת. שנאמר ואתה אלהים תורדם לבאר שחת. אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם, ואני אבטח בך

Programme du dimanche

L'étude aujourd'hui est dédiée Léilouy Nishmat

Chlomo ben Méïr

כיצד הרגל פרק שני בבא קמא כב.

ומשוניס הן: אשו. השולח את הצערה: משום חציו. חייבו הכתוב
לחיהו קעציד דהוי כורק חץ: משום ממונו. כשורו וזורו שהזיקו.
וקס"ד לחיבא צינייהו כגון שהדליק בגחלת שאינו שלו לרצני יוחנן

אתמר ר' יוחנן אמר: אשו משום חציו וריש
לקיש אמר אשו משום ממונו וריש לקיש
מאי טעמא לא אמר רבי יוחנן אמר לך חציו
מכחו קאזיל האי לא מכחו קאזיל ורבי יוחנן
מאי טעמא לא אמר רביש לקיש אמר לך
ממונא אית ביה ממשא הא לית ביה ממשא

חייב לחציו הן ולר"ל פטור ללא
ממונו הוא: האי לאו מכחו. דאש
מאליה הולכת ודולקת למרחוק: הא
לית ביה ממשא. דשלהבת היא
המזוקת דאין לה ממש הלכך כי
חייביה רחמנא משום חציו הוא
דחייביה: חציו דכלב הן. דהוה ליה

מסכת בבא קמא דף כב עמוד ב

אמר רבא: קרא ומתניתא מסייע ליה לרבי יוחנן; קרא, דכתיב: כי תצא אש, תצא מעצמה, ישלם המבעיר את
הבערה, ש"מ: אשו משום חציו; מתניתא, דתניא: פתח הכתוב [דף כג עמוד א] בנזקי ממונו וסיים בנזקי גופו,
לומר לך: אשו משום חציו. אמר רבא, קשיא ליה לאביי: למ"ד אשו משום חציו, טמון באש דפטר רחמנא היכי
משכחת לה? וניחא ליה, כגון שנפלה דליקה לאותו חצר, ונפלה גדר שלא מחמת דליקה, והלכה והדליקה והזיקה
בחצר אחרת, דהתם כלו ליה חציו. אי הכי, לענין גלוי נמי כלו ליה חציו! אלא, למאן דאית ליה משום חציו אית
ליה נמי משום ממונו, וכגון שהיה לו לגודרה ולא גדרה, דהתם שורו הוא ולא טפח באפיה. וכי מאחר דמאן דאית
ליה משום חציו אית ליה נמי משום ממונו, מאי בינייהו? איכא בינייהו, לחייבו בארבעה דברים.

רש"י מסכת בבא קמא דף כג עמוד א

אית ליה נמי משום ממונו - והיכא דליכא לחיוביה משום
חציו ואיכא לחיוביה משום ממונו מחייבין ליה הלכך לענין
גלוי אף על גב דכלו לו חציו חייב משום ממונו.
וכגון שהיה לו לגודרה - בטרם תעבור הדליקה שם היה לו
שהות ויכול לגודרה.
ולא גדרה - דאע"ג דליכא לחיוביה אהבער ראשון מתחייב
על שם סופו שלא שימר גחלתו לגדור בפניה.
שורו הוא ולא טפח באפיה - הרי זה ככונס שורו לדיר ולא
נעל בפניו ויצא והזיק.

בנזקי ממונו - דכתיב כי תצא אש דמשמע מעצמה.
בנזקי גופו - דקרי ליה מבעיר.
היכי משכחת לה - אילו אדם זורק חץ והזיק בטמון לא
מחייב בנזק הא קיימא לן בהאי פירקין/בבא קמא/ (דף כו)
פצע תחת פצע לחייב את השוגג כמזיד ואונס כרצון לישנא
אחרינא האי חץ לעולם בטמון הוא נכנס ומזיק ולא שמעתי.
וניחא ליה - ומשני לה הכי.
ונפלה גדר - של חצר.
שלא מחמת דליקה - דאי מחמת דליקה חציו הם.
דכלו לו חציו - שבשעה שהדליק האש דהיינו זריקת חץ לא
היה ראוי להזיק בחצר אחרת.

וכי מאחר דמאן דאית ליה משום חציו אית ליה נמי משום ממונו מאי בינייהו - היכא דגחלת שלו היתה מאי איכא
בין ר' יוחנן דמחייב ליה משום תרתי לר"ל דלא מחייב ליה אלא משום חדא דהא על כרחך היכא דגחלת שלו נמי
פליגי דהא אמרן לעיל לרבי יוחנן אשו משום חציו אלמא באשו נמי פליגי היכא דגחלת שלו בשלמא עד השתא
דשמעינן משום חציו דוקא ולא משום ממונו וכדאמרת ממון אית ביה מששא הא לית ביה מששא איכא בינייהו

היכא דאיתיה ממונו וליתיה חציו כי הך דנפלה גדר דכלו לו חציו דלמ"ד משום חציו דוקא פטור אבל השתא דלתרווייהו חייב מאי בינייהו.

לחייבו בד' דברים - למ"ד משום חציו נמי מחייבין ליה אם שרף אשו יד אדם חייב בארבעה דברים נזק וצער ריפוי ושבת אבל בבבבשת לא דאמרין בשילהי פירקין אינו חייב על הבבבשת עד שיהא מתכוין אבל ד' דברים חייב דפשיעה היא דהוה ליה לאסוקי אדעתיה שהרוח מוליכתה וכדאמרין בשילהי פירקין נפל מן הגג ברוח מצויה חייב בד' דברים ופטור על הבבבשת למ"ד משום ממונו פטור והוא הדין נמי דאיכא בינייהו כל הני דלעיל כלב וגמל דלמ"ד משום חציו חייב דהא ממונו אף על גב דלאו חציו וחציו אף על גב דלאו ממונו אית ליה ולמאן דלית ליה חציו פטור אא"כ מסכסכת כדאוקימנא לעיל והאי דנקט ד' דברים משום דאפילו היכא דהגחלת שלו משמע לו דיש חילוק בדבריהם ועוד דמילתא דשכיח היא מפי המורה שמעתי אבל לשון ראשון נראה לי.

תוספות מסכת בבא קמא דף כב עמוד א

אשו משום חציו - לא שיבעיר בעצמו האש אלא כל מקום שפשע ולא שמר גחלתו חציו נינהו.

[...]

ור' יוחנן מ"ט לא אמר כר"ל, ואף על גב דאמרין לקמן דקרא מסייע ליה וכטעמי' משמע אפ"ה סברא היא כותיה דר"ל והו"ל למידרש קרא לדרשא אחרונא, א"נ היכא דכלו להו חציו אמאי לא מחייב משום ממונו דאכתי לא ידע דמ"ד משום חציו אית ליה משום ממונו.

חידושי הרשב"א מסכת בבא קמא דף כב עמוד א

ר' יוחנן אמר משום חציו. ואפילו לא הדליקו הוא בעצמו אלא כל מקום שפשע הוא שלא שמר גחלתו כראוי חייב משום חציו וכדמוכח לקמן.

רמב"ם הלכות נזקי ממון פרק יד הלכה טו

אש שעברה והזיקה את האדם וחבלה בו הרי המבעיר חייב בנזקיו ובשבתו וברפוי ובצער ובבבבשתו כאילו הזיקו בידו, שאע"פ שאשו ממונו הוא הרי הוא כמי שהזיק בחציו, אבל אם הזיקה בהמתו או בורו את האדם אינו חייב אלא בנזק בלבד כמו שביארנו.

Les mots du jour à apprendre :

Feu	אֵשׁ
Flèche	חֵץ
Argent	מָמוֹן

Programme du lundi

L'étude aujourd'hui est dédiée Léilouy Nishmat

Chlomo ben Méïr

Quel est l'avis du Nimoukei Yossef dans Chabbat concernant le principe de Echo michoum Hitsav ?

נימוקי יוסף מסכת בבא קמא דף י' עמוד א

גמ' אש. שפשע בה ויצאה מעצמה ע"י הרוח או ע"י דבר אחר והזיקה דחייביה רחמנא עלה כדכתיב כי תצא אש דמשמע מעצמה מתוך שלו ובדרך הלכה מצאה קוצים ודלקה בהם והלכה והגיעה לגדישו של חברו כדכתיב ונאכל גדיש וחייביה רחמנא דכתיב שלם ישלם ובעי תלמודא משום מאי מחייביה:

משום חציו. העלה עליו הכתוב כאילו היה חציו מכוונו על גבי הקשת והקשת בידו ולא נתכוין לזורקם אלא שפשע בהו והלכו מכחו מאליהן שלא בכוונה שהוא חייב משום ממונו והרי הוא כשורו שפשע בו ויצא והזיק; ואיכא בינייהו לכל היכא דמחייב על מעשה עצמו ופטור על מעשה שורו [לקמן דף לד ב] [בד' דברים] דלר"י חייב כדאמר' בסמוך והלכתא כרבי יוחנן:

כי תצא אש. מעצמה משמע:

המבעיר. תלה הכתוב ההבערה בבעל האש כאילו הבעירו בעצמו:

אש משום חציו. כאילו בידיו הבעירו כדאמרן. ואי קשיא לך א"כ היכי שרינן עם חשיכה להדליק את הנרות והדלקתה הולכת ונגמרת בשבת וכן מאחיזין את האור במדורה והולכת ונגמרת הדלקתה בשבת ולפי זה הרי הוא כאילו הבעירה הוא בעצמו בשבת וכל שכן הוא דאילו הכא לא נתכוון להבעיר גדיש של חברו כלל והכא עיקר כוונתו היא שתדלק ותלך בשבת ועם כל זה תנן [שבת דף יט ב] משלשלין את הפסח לתנור עם חשיכה ומאחיזין את האור במדורת בית המוקד ומעשים בכל יום וכדאמרן כי נעיין במילתא שפיר לא קשיא לן שהרי חיובו משום חציו כזורק החץ שבשעה שיצא החץ מתחת ידו באותה שעה נעשה הכל ולא חשבינן ליה מעשה דמכאן ולהבא דאי חשבינן ליה הוה לן למפטריה דאנוס הוא שאין בידו להחזירה וה"נ אילו מת קודם שהספיק להדליק הגדיש ודאי משתלם ניזק מאחריות נכסים דידיה דהא קרי כאן כי תצא אש שלם ישלם ואמאי מחייב הרי מת ומת לאו בר חיובא הוא אלא לאו ש"מ דלאו כמאן דאדליק השתא בידיה חשבינן ליה אלא כמאן דאדליק מעיקרא משעת פשיעה חשבינן ליה וכן הדין לענין שבת דכי אתחיל מערב שבת אתחיל וכמאן דאגמריה בידיה בההוא עידנא דלית ביה איסור חשיב:

Quelle est la Mahloket entre Tosfot et le Nimoukei Yossef selon le Ksot Hahocheh ?

תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף יז עמוד ב

דאמר רבה: זרק כלי מראש הגג, ובא אחר ושברו במקל - פטור, דאמרינן ליה: מנא תבירא תבר

תוספות מסכת בבא קמא דף יז עמוד ב

זרק כלי מראש הגג כו' - נראה דאם זרק אבן או חץ על הכלי ובא אחר וקדם ושברו דפשיטא דחייב ולא שייך כאן מנא תבירא תבר דאי אזלינן נמי הכא בתר מעיקרא לא משכחת בצרורות ח"נ וסברא פשוטה היא לחלק בין זורק אבן לזורק כלי עצמו.

קצות החושן סימן שצ ס"ק א

בפרק כיצד הרגל (ב"ק יז, ב) בעי רבא דרסה על הכלי ולא שברו ונתגלגל למקום אחר ונשבר מהו, בתר מעיקרא אזלינן וגופיה הוא, או דלמא בתר תבר מנא אזלינן וצרורות נינהו, תיפשוט ליה מדרבה דאמר רבה זרק כלי מראש הגג ובא אחר ושברו במקל פטור דאמרינן מנא תבירא תבר כו'. וכתבו תוס' (ד"ה זרק) ז"ל, ונראה דאם זרק אבן או חץ [על הכלי] ובא אחר ושברו דפשיטא דחייב ולא שייך כאן מנא תבירא תבר, דאי אזלינן נמי הכא בתר מעיקרא לא משכחת בצרורות חצי נזק, וסברא פשוטה היא לחלק בין זורק אבן לזורק כלי עצמו עכ"ל.

אמנם מדברי הרא"ש נראה דגם בזרק חץ אזלינן בתר מעיקרא, שכתב בפרק כיצד הרגל (סי' ב') גבי התיזה ברה"ר והזיקה ברה"י חייב וז"ל, ואף על גב דגבי דרסה על הכלי ונתגלגל למקום אחר ונשבר אסיקנא לעיל כרבה דבתר מעיקרא אזלינן, הכא לא אזלינן בתר מעיקרא אלא אחר המקום שנעשה בו הנזק דגלי קרא ברגל ובער בשדה אחר (שמות כב, ד) והביעור היה בחצר הניזק עכ"ל. ואי נימא לחלק בין זרק חץ לזרק כלי א"כ מאי קשיא ליה מדרבה דהא התם התיזה ברה"ר דאינו אלא צרורות והו"ל זורק חץ, אלא ודאי דהרא"ש אינו מחלק בין זורק

חץ לזורק כלי. וכן מוכח מדברי הטור ושו"ע בסימן תי"ח סעיף י' ז"ל, עשה האחד אש ובא אחר והוסיף אם יש במה שעשה הראשון כדי שתגיע למקום שהלכה הראשון חייב ע"ש. ומשמע דאינו חייב אלא הראשון ולא השני, ואי נימא דזורק חץ ובא השני ושברו השני חייב א"כ באש דהוי נמי משום חציו אמאי אינו חייב השני או עכ"פ יתחייבו שניהם כיון דלא אזלינן בתר מעיקרא בזורק חץ.

Les mots du jour à apprendre :

Comme si	כְּאִלוּ
Tête	רֹאשׁ
Toît	גַּג

Programme du mardi

L'étude aujourd'hui est dédiée Léilouy Nishmat

Chlomo ben Méïr

Selon le Avnei Nezer, comment les Richonim ont compris le Din de Echo dans Chabbat ?

שו"ת אבני נזר חלק אורח חיים סימן שפח

ב"ה א' יתרו תרנ"ד לפ"ק.

שוכ"ט לכבוד ידידי הרב הגדול מעוז ומגדול צמ"ס כש"ת מ' יואב יהושע נ"י אבד"ק גאסטאנין.

(א) אשר הוקשה לו דברי רמ"א סימן תקי"ד [סעי' ג'] שמותר להעמיד נר במקום שהרוח שולט כדי שיכבה. משום דגרם כיבוי מותר ביום טוב. הלא הא דומה לאשו משום חציו כמו אבנו כו' ונפלו ברוח מצוי' והזיקו. ולדעת תוספות סנהדרין [עז ע"א] דחייב ברוצח כהאי גוונא מיתה הוא הדין דחייב בשבת. ואפילו להר"ן שם דחולק. מכל מקום בשבת יתחייב קל וחומר מזורה ורוח מסייעתו דבנזקין פטור ומכל מקום בשבת חייב משום מלאכת מחשבת אסרה תורה וניחא ל'י. כל שכן אשו דחייב בנזקין דחייב בשבת משום דניחא ל'י עד כאן דבריו:

(ב) בטח לא נעלם מכבודו דברי הרא"ש בבבא קמא [פרק הכונס סי' י"א] דוקא זורה דאורחי' בהכי. אך גם לפרש"י [שם ס ע"א] דמשמע דהחיוב משום דניחא ל'י. מכל מקום בכיבוי למאן דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור דלא חשיב מלאכת מחשבת אך מדרבנן אסרו אף בלא מחשבת כמו מקלקל דלא חשיב מלאכת מחשבת ומכל מקום אסור. אך מכל מקום פטור בגרמא. וראי' ברורה דלפרש"י הנ"ל מלאכת מחשבת במלאכה שאינה צריכה לגופה למאן דפוטור אי אפשר לאסור מטעם מחשבת. מהא דשבת (דף ק"כ ע"ב) ורמי דר' יוסי אדר' יוסי כו' שאני התם דכתיב לא תעשון כן לה' אלקיכם הא גרמא שרי. אי הכי שבת נמי לא תעשה כל מלאכה הא גרמא שרי. ומאי קושיא בשבת אף דגרמא. חייב משום מלאכת מחשבת. אלא על כרחך או כהרא"ש. או משום דכיבוי דליקה הוי מלאכה שאינה צריכה לגופה. ור' יוסי הא סבירא ל'י בפרק במה מדליקין [לא ע"ב] מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור:

(ג) אך מה דקשיא ל'י לשיטת התוספות דחייב ברוצח יתחייב נמי בשבת. לא כן אנכי עמדי. ואשו משום חציו ילפינן מדכתיב המבעיר את הבערה ובממון גרמי חייב. והיינו משום דההיזק נעשה. על כן חייב אף שאינו מזיק בידים ממש. וכן ברוצח הרציחה נעשה. והא קמן דבדיני שמים חייב אף בגרם היזק. **אבל שבת המלאכה הנעשית מאלי' אין שום סרך איסור. והרי מותר לעשות מבעוד יום שהמלאכה תיעשה בשבת. ואין חיוב רק על מעשה האדם בלבד. על כן בעינן בידים ממש ופטור על אשו משום חציו.** אך דעת הנמוקי יוסף [ב"ק בד' הרי"ף י' ע"א] דחייב בשבת על אשו משום חציו. אך הר"ן חולק על זה ואין הלכה כתלמיד במקום הרב. בשגם דלרוב הפוסקים אין בכיבוי נר שלא לעשות פחמים רק איסור דרבנן. ואין לחוש ליחידאה כנ"ל:

ידידו הדוש"ת הק' אברהם:

שעורי ר' דוד מסכת בבא קמא דף כב עמוד א _ **Optionnel**

לג) קושיית הנימו"י איך מותר להדליק אש בער"ש

גמ' אתמר ר' יוחנן אמר אשו משום חציו, וריש לקיש אמר אשו משום ממונו.

ובנימוק"י (דף י' בדפי הרי"ף) הקשה, ואי קשיא לך, א"כ [דאשו משום חציו] היכי שרינן עם חשיכה להדליק את הנרות, והדלקתה הולכת ונגמרת בשבת, [והרי כיון דאשו משום חציו, הרי הוי כאילו הבעירה הוא עצמו בשבת].

ותירץ, לא קשיא לן, שהרי חיובו משום חציו כזורק החץ שבשעה שיצא החץ מתחת ידו, באותה שעה נעשה הכל, ולא חשבינן ליה מעשה דמכאן ולהבא, דאי חשבינן ליה, הוה לן למיפטריה, דאנוס הוא שאין בידו להחזירה וכו' ע"ש.

והיינו דבקושייתו סבר דמשום חציו היינו דחשיב כאילו הוא הולך ומדליק כל הזמן, ולכן הקשה דא"כ הוי כמדליק בשבת.

לד) מ"ט לא הקשה על מלאכת צידה

ובברכת - שמואל (סי' י"ז) כתב, דלכאורה צ"ב מ"ט הקשה הנימו"י רק מהדלקת נר בער"ש, ולא ממלאכת צידה, דתנן בשבת (דף יז ב) דלב"ה מותר לפרוס מצודה בער"ש, אפי' דיצוד אח"כ בשבת, דה"נ נימא דע"י שהניח המצודה בער"ש, חשיב כאילו הוא צד בשבת.

וכתב הברכת שמואל (בשם האבני נזר) דבאמת מלאכת צידה שאני משאר מלאכות שבת, דבשאר מלאכות הרי הוא העושה את המלאכה עצמה, משא"כ בצידה הרי לא הוא הצד את הבהמה, רק המצודה צד ואין כאן מעשה בידים שלו, [וא"כ לכאורה אמאי חייב כשהניח מצודה בשבת].

אלא ע"כ דזה גופא חדשה התורה דהמלאכה של צידה הוא לעשות מעשה שיגרום עי"ז שהמצודה תצוד בשבת, וזהו כל עיקר המלאכה מה שמניח את המצודה.

[ועיין רש"ש שבת (דף עג א) לענין זורע, דלכאורה אם זרע קודם שבת וגדל בשבת אמאי אין חייב משום זורע, וכן להיפך אם זרע בשבת, וקלט לאחר השבת מ"ט חייב משום זורע, וכן לענין כלאים אם הוציא מין אחד קודם שהתחיל לגדול מ"ט עבר איסור, וכן לענין אופה בשבת דאם הוציא קודם שנאפה אינו חייב, ומוכח דהאיסור הוא על עצם המעשה, וא"כ ה"ה בצידה כמש"נ].

ולפי"ז הרי לא קשה כלל איך מותר להניח מצודה בער"ש, ויהא צד בשבת, דבזה ודאי לא שייך לחייבו משום חציו, דהא אין כאן שום דבר דנוכל לומר דחשיב שעשאו בשבת, דעל עצם הצידה עצמה, הרי לעולם אין לו שייכות אליו, וכל המלאכה רק מה שמניח המצודה, וזה הרי עשה בער"ש.

ודוקא במדליק אש דהמלאכה היא עצם ההדלקה, ע"ז הקשה שפיר דלמ"ד אשו משום חציו חשיב דיש כאן מעשה בידים, דהא מה שהולך ודולק חשיב כל הזמן שהוא מדליק בידים, דהא הוי חציו, ולכן הקשה שפיר איך מותר להדליק אש בער"ש.

וע"ז תירץ דבשעה שיצא מתחת ידו חשבינן ליה כאילו נעשה הכל, וכונתו דאשו משום חציו לא חשיב דעכשיו עושה המעשה, אלא דבשעה שיצא מתחת ידו הוי נעשה הכל, דאי נימא דחשיב דכל הזמן עושה המעשה, מ"ט יהא חייב על מה שהזיק אח"כ הא עכשיו הוי כבר אנוס, אלא ודאי דבשעת המעשה חשיב כבר שהזיק, כמ"ש.

לה) אי הנימו"י חולק על תוס' וסובר דאף בזורק חץ אזלינן בתר מעיקרא

ובקצוה"ח (סי' ש"צ סק"א) ביאר נמי בכונת הנימו"י דהוי מדין בתר מעיקרא אזלינן, דחשיב שכבר הזיק בשעת המעשה, ולכן לא חשיב שמדליק בשבת.

ומזה הוכיח דהנימו"י ס"ל דלא כהתוס', דהרי התוס' לעיל (דף יז ב) כתבו דסברא פשוטה היא לחלק בין זורק אבן לזורק כלי עצמו, דרק בזורק כלי אזלינן בתר מעיקרא וחשיב שבור, משא"כ בזורק חץ על הכלי לא אמרינן כן דמנא תבירא תבר.

ומדברי הנימו"י הרי מוכח דאף בזרק חץ, הוי בתר מעיקרא, דנחשב דכבר נגמר המעשה בתחילה.

אכן צ"ע להקצוה"ח [דכונת הנימו"י דאף בחץ הוי בתר מעיקרא, ולכן אין איסור להדליק אש בער"ש], א"כ להתוס' דסברי דבחץ לא אמרינן בתר מעיקרא, אכתי יקשה קושית הנימו"י אמאי מותר להדליק אש בער"ש.

וכנראה דהתוס' סברי דמעיקרא לא קשה מידי, דאף דחשיב דעכשיו הוא מדליק, היינו רק לענין דנחשב מעשה שלו, אבל סו"ס הרי בגופו אינו עושה עכשיו כלום, ולכן לא הוי בזה חיוב שבת.

[דאף דהוי כאילו מדליק עכשיו מ"מ במציאות גופו שובת ממלאכה].

אכן א"כ צ"ב בדעת הנימו"י מה הקשה דיהא אסור להדליק אש ער"ש, הרי סו"ס במציאות אינו עושה מלאכה בשבת.

לו) כונת הנימו"י אף אי בתר תבר מנא אזלינן, דהחיוב הוי מחמת מעשה הקודם

ואמנם בעיקר דברי הקצוה"ח צ"ע דלמד בכונת הנימו"י דהא דחשיב דהכל נעשה מתחילה היינו משום דבתר מעיקרא אזלינן, דאי אזלינן בתר תבר מנא, אי אפשר לחייבו, כיון דאח"כ הוי אנוס.

דלכאורה א"כ מאי מספקא ליה לרבא לעיל (דף יז ב) בזורק כלי מראש הגג, אי בתר מעיקרא אזלינן או בתר תבר מנא, אמאי לא פשיט דבתר מעיקרא אזלינן משום דאי בתר תבר מנא הוי כאנוס ומ"ט חייב.

אלא ודאי מוכח דאף אי בתר תבר מנא אזלינן נמי יש לחייבו שפיר, כיון דעכ"פ מה שנשבר אח"כ הוי מחמת מעשה שלו.

וא"כ הרי י"ל דזהו באמת כונת הנימו"י [דאף אי בתר תבר מנא אזלינן] לא שייך לחייבו בשבת, כיון דהא על מעשה דעכשיו הרי הוי כאנוס, וכל חיובו [לענין ממון] הוי רק מחמת המעשה שעשה קודם, וא"כ הרי לענין שבת לא שייך לחייבו דהרי המעשה שעשה קודם היה בערב שבת (וע"ע להלן ס"ק פ"א).

והנה מהרשב"א משמע דסובר דאשו משום חציו הוי כמו דעושה אח"כ, [ודלא כהנימו"י], דהקשה להלן (ע"ב) גבי שריפת העבד והגדי, אמאי פטור משום קלב"מ אף אי אשו משום חציו, הא לא נשרפו בבת אחת.

ומוכח דסובר דלמ"ד אשו משום חציו הוי כעושה וחוזר ועושה וחייב על המעשה דאח"כ, דאי נימא כתירוץ הנימו"י דחשבינן דעכשיו עשה הכל, א"כ הא שפיר הוי בבת אחת ומה הקשה.

אך התוס' להלן (ד"ה והיה) הקשו רק למ"ד אשו משום ממנו, דלא הוי בבת אחת, אבל למ"ד אשו משום חציו לא הקשו, ומוכח דסברי שפיר כהנימו"י דאף למ"ד משום חציו, הוי כמו שעכשיו עשה הכל וחשיב בבת אחת.

וא"כ הרי מוכח נמי דלא כמ"ש הקצוה"ח דהתוס' חולקים על הנימו"י בזה, [כיון דכונת הנימו"י משום דבתר מעיקרא אזלינן אף בזרק חץ, והתוס' סברי דבזרק חץ לא אזלינן בתר מעיקרא], אלא הביאור בכונת הנימו"י כמ"ש דאף אי בתר תבר מנא הוי החיוב רק על מעשה הקודם, וזה היה בער"ש, ושפיר סברי התוס' נמי כהנימו"י.

ובברכת - שמואל (סי' י"ז) שם הביא, דנסתפקו בזה אליבא דשמאי דס"ל דיש שליח לדבר עבירה, אי מהני שליח ג"כ לחלל שבת, דאפשר דאיסור מלאכת שבת הוי דוקא ע"י שנעשה מלאכה בגופו, וא"כ מה יועיל שליחות ע"ז, סו"ס הרי המשלח נח בשבת.

ולפי"ז הרי צ"ב כנ"ל מה הקשה כלל הנמו"י דיהא אסור להדליק אש בער"ש למ"ד אשו משום חציו, דהא זהו רק ב"דין דחשיב שהדליק בשבת, אבל במציאות הרי לא עשה מלאכה בשבת, וקיים למען ינוח, דנח ביום השבת, ואיך נחייבו על מה שבלמדות נחשב שעשה מלאכה (וע"ע בברכ"ש שם).

Les mots du jour à apprendre :

Il lui est difficile	קָשִׁיָא לֵהּ
Avis, méthode	שִׁטָּה
Il pense	סוֹבֵר

Programme du mercredi

L'étude aujourd'hui est dédiée Léilouy Nishmat

Chlomo ben Méïr

חידושי ושיעורי ר' ברוך בער מסכת בבא קמא [בחלק א] סימן יד

[...] ובאופן אחר רצה הגר"ח צ"ל לתרץ הקושיא והיינו הא דמצינו באשו משום חציו צריך להבין אם הביאור הוא דהתורה גלתה לנו את הפשט של אשו והיינו שהוא כמו כחו, וממילא אחר גילוי הקרא הרי נכלל כבר הדין אש בפרשה של מכה בהמה ישלמנה, ולא הוי רק גילוי מילתא בעלמא, או דלמא הביאור הוא שהתורה נתנה באש עוד דין כח, והיינו ששני פרשיות יש, יש פרשה אחת של "מכה בהמה ישלמנה", ועוד יש פרשה של אשו משום חציו שגם זה יש לו דין כח. והנפ"מ בין שני הביאורים הוא דאם נימא דהוא רק גילוי מילתא בעלמא, א"כ כיון דגלתה לנו התורה דאשו הו' כחו ונכלל בפרשת "מכה בהמה ישלמנה", א"כ הרי צריך להיות לו כל דינים של גופו דהרי כחו ממש הוא לכל הענינים, אבל אם נאמר דחידוש התורה היתה, שאש יש לו דין כח והיינו שהתורה אמרה שאש יש לו חיוב של כחו, ופרשה מיוחדת היא, א"כ אולי זה החידוש של הדין כח החדש שהמציאה לנו התורה הוא דוקא לענין פרשת נזקין, אבל לענין שאר הענינים לא מצינו שיתן להם התורה דין כח באש, וא"כ לענין שאר הדינים אין בכלל החידוש של אשו משום חציו, ולהכי אתי שפיר דבשחיטה לא תהא השחיטה כשרה, דלענין פרשת שחיטה לא נלמד לגמרי הדין של אשו משום חציו ורק לענין מזיק נתחדש זה הדין כח החדש. [החילוק בין זה להתירוץ הראשון הוא דלהתירוץ הראשון אמרנו דאמנם אשו משום חציו הוא לכל הדינים רק דהחידוש הזה הו' עד לדין "בידים" אבל יותר לא היינו דלהו' כחו ממש, ואמנם גם בשחיטה וברציחה הו' כאן "בידים" באשו משום חציו רק דלא יספיק זה, אבל להתירוץ הב' אמרינן דלענין שאר הפרשיות חוץ ממזיק לא נלמד כלל הדין. מ. פ.] אבל באמת גם זה נסתר מרציחה דהא מצינו דגם לענין רציחה מועיל הדין אשו משום חציו אף שלא כתוב שם מפורש הפרשה אשו משום חציו, וע"כ צ"ל דלא הו' אלא גילוי מלתא בעלמא ומכיון שגלתה לנו התורה דאשו הו' כחו ממש א"כ הו' זה כגופו ולכל הדינים.

הגר"ח צ"ל חקר עוד חקירה בענין זה והיינו, דזה ודאי צ"ל דלמ"ד אשו משום ממונו אינו דומה דין ממונו של אש לדין ממונו של שור, דבשור אין החיוב משום שלקח שור, אלא מכיון שיש לו שור וכל רגע ורגע שהשור מזיק מחויב משום ממונו הוא באותו רגע, וזהו הדררא דחיובו, אבל באש החיוב הוא על מעשה הדלקת האש, וכל שהולך אח"כ האש ומזיק חייב משום המעשה הראשונה שהדליק האש רק דעל מעשה זו אין לו אלא כי אם חיוב ממונו. ונ"מ גדולה יש דהנה כתבו התוס' (דף כב: ד"ה הי' גדי) דאם בשעה שהדליק האש נתחייב מיתה הו"ל קם ליה בדבריה מיניה ופטור אף שהיזק האש יהי' אח"כ כיון דהחיוב הוא משום המעשה הראשונה, וכדנקטו בלשונם "כיון דעל מעשה אחת בא לו הכל" ואילו בשור נמי נאמר כן (לשיטת התוס' דגם בשור שייך קלב"מ היינו בשעה שנתחייב מיתה היזק שורו ממונו של חבירו וכדאיסתפקו התוס' בכתובות) דאם נתחייב מיתה בשעה שלקח השור יהא פטור משום קלב"מ על כל הזיקות השור שיעשה אח"כ, ודאי לא יעלה על דעת שום איש. וחקר הגר"ח צ"ל אם גם למ"ד אשו משום חציו נמי הו' הפירוש כך שחייב משום המעשה הראשונה רק דסובר דהו' ע"ז חיוב של חציו, והיינו שמעשה זו שסופה שתזיק הרי חייב על מעשה זו דהו' כחו, אבל מה שהולך ודולק לא נחשב דנעשה מכחו ממש אלא דע"י המעשה הדלקה דידיה מקרי דעשה את ההיזק, או דנימא דלדידיה הוי הפירוש שהחיוב הוא משום שהולך ודולק כל רגע ורגע (ער געהט און טוט און טוט) והיינו שהחיוב הוא על כל רע ורגע. ואמר מרן ששני החקירות של רבו צ"ל תלויים זה בזה, דאם נאמר דהחיוב הוא על כל רגע ורגע צ"ל כצד הא' של החקירה

הראשונה דל"ה אלא גילוי מלתא בעלמא והו' כמו כחו וגופו ממש דודאי שם הביאור כך, ואם נאמר כצד הא' דהחיוב הוא על המעשה הראשונה א"כ מסתבר לומר כצד הב' של החקירה הראשונה דהיינו שחידשה התורה דין כח חדש וזה הו' במעשה הראשונה. [אבל אמנם ביאר לי מרן דאף לפי צד זה שהחיוב הוא משום כל רגע ורגע, מכ"מ לענין קלב"מ יפטור אם יתחייב מיתה בשעת הדלקת האש דאף שהחיוב הוא משום הרגע שנעשה ההיזק מכ"מ מעשה ההדלקה היא תנאי בהחיוב וקלב"מ יוכל לפטור גם התנאי, והו"ל כאילו עשה אחר וכדביאר מרן ע"פ הרע"א, אבל לא כן אם נאמר דהו' חיוב ממונו כמו שור דהתם ל"ש לצרף המעשה הראשונה, דאף שיפטור את המעשה הראשונה מכ"מ הרי יש לו עכשיו שור ושורו הוא וכל שהיא שור מתחייב משום אותו, לזה הוכרחנו לעיל לומר דאף אם אשו משום ממונו אינו דומה לדין של שור. מ. פ.]

Les mots du jour à apprendre :

D'une autre manière	בְּאֵפֶן אַחֵר
Un dommage	הִזָּק
Il faut	צָרִיךְ

Programme du jeudi

L'étude aujourd'hui est dédiée Léilouy Nishmat

Chlomo ben Méir

שו"ת מהר"ם שיק אורח חיים סימן קנז

כלי שעות שמתוקן וערוך להדליק נר מעצמו אי רשאי לתקנו ולהעריכו בערב שבת בכדי שידליק הנר בליל שבת ואי מותר ליהנות מאורו

בעזה"י ו' חשון תרל"א לפ"ק.

החיים והשלום וכל טוב לתלמידי הרב המאור הגדול המופלג החרוץ כש"ת מו"ה זוסמאן סופר נ"י אבדק"ק האלאש יע"א

מכתבו קבלתי, ועל אשר שאלתני באבן השעות שנעשה כעת שעם וועקיר מדליק גם כן נר, אם רשאי להעמידו ולהכינו בערב שבת כדי שהוועקיר ידליק האור בשבת קודש באשמורת הבוקר. ודעת מעלתו נ"י נוטה להתיר, דכיון שנהגין העולם לאסור להעמיד כלי השעות המשמיע קול בשבת, אין לחוש לשמא יעשה כן בשבת כמו שחששו בסימן רס"ה [סעיף ד'], ולכך מערב שבת שרי, עכ"ל בקיצור.

והנה זה פשוט דמן התורה מותר לעשות בערב שבת דבר שעושה ממילא מלאכה בשבת, כמו שפסק הרמב"ם ריש פרק ג' דשבת [הלכה א'] שכתב שלא נאסר עלינו לעשות מלאכה אלא בעיצומו של יום אבל כשתיעשה המלאכה מעצמה בשבת מותר לנו ליהנות במה שנעשה בשבת מאליו, עכ"ל. אמנם אם עושה דבר בשבת שעל ידי זה יהא נעשה לאחר שעה מלאכה, דהיינו אם בשבת הוא מכין ומעמיד כלי השעות הנ"ל שעל ידי כן תידלק הנר לאחר שעה, צריך עיון אי הוי איסור דאורייתא או לא. דהרי האופה ומבשל כיון שנותן הדבר לאש, אף על גב שהאפיה והבישול נגמרים אחר שעה, אפילו הכי חשוב מעשה דידיה כאילו מניח שם הפת והקדירה וחוזר ומניח, דכל שמעשה הראשון נמשך הוי כעושה וחוזר ועושה אם עשה המעשה הראשון באיסור, וכעין שאמרו בכלאים במכות דף כ"א ע"ב. מיהו זהו דווקא במעשה הנמשך שמיד בשעת ההנחה היה שם אש, דהיינו שמתחיל הפעולה מיד, אבל אם לא היה שם דבר העושה הפעולה האסורה אלא שסופו לבוא, אף על גב דלענין נזקין חייב מקרא ד'כי תצא אש' [שמות כ"ב ה'], אבל לענין שחיטה ושאר דברים תליא בשני תירוץ שבתוס' סנהדרין דף ע"ז [ע"א] ד"ה סוף חמה. ומדברי הרמב"ם פרק ג' מרוצח הלכה י' מוכח כתירוץ השני, וכן כתב הר"ן שם [ע"ב ד"ה זרק] דהוי רק כגרמא ולא חשיב כמעשה דידיה. ולענין גרמי כתב הסמ"ע בחשן משפט סימן שפ"ו ס"ק א' דבעינן

שיהא בריא הזיקא, וליש אומרים בעינן דווקא שהפעולה תעשה מעשה בגוף הניזק, וכבר הארכתי בענין הזה [סימן קי"ד] לענין רחיים של מים.

והנה לענין מצודה שפירס בשבת אם אינו ברור שתצוד לבסוף פטור, אבל אם פירס במקום שבוודאי תצוד לבסוף יש לדון דתליא בשני תירוצים דבתוס' סנהדרין הנ"ל. וכן דעת הפרי מגדים במגן אברהם סימן שט"ז ס"ק ט' מדברי התוס' בשבת דף י"ז ע"ב ד"ה אין פורסין וכו' שאם בוודאי תצוד אז חייב כשצדה לבסוף. ובספר המאירי בשבת שם [ד"ה אין פורסין] כתב להדיא בהיפך דאם פירס מצודה בשבת וצד פטור דמאליהן הן באות. והקשה שם אמאי גזרו בית שמאי בזה, הרי באיסור דרבנן בקורות בית הבד מודו בית שמאי דלא גזרו [שבת י"ט ע"א] ומאי שנא כאן שגזרו, ותירץ כיון דאפשר דלא תתחיל המלאכה עד שבת גזרו טפי.

ונראה דשתי שיטות אלו תלויות בשתי שיטות שבשני תירוצי התוס' בסנהדרין דף ע"ז הנ"ל. וכדעת התוס' בשבת דף י"ז הנ"ל נראה דסבירא ליה לרש"י סוף פרק כירה דף מ"ז ע"ב [ד"ה אלא וד"ה שמקרב] שכתב דאם נותן מים תחת הנר בשבת הוי מכבה ממש וחייב, ותוס' [שם ד"ה מפני] הקשו עליו. ולפענ"ד זה לא גרע מפירס מצודה בשבת וסופו לצוד במקום שמצויים חיות דהוי כמו חציו כמו דאמרינן בבבא קמא דף כ"ב [ע"א] לרבי יוחנן אשו משום חציו. ודעת הנמוקי יוסף שם בבבא קמא [י' ע"א מדפי הרי"ף ד"ה ואי קשיא] שהקשה דגם מערב שבת יהא אסור לאחוז אור במדורה דהוי כמו חציו, ותירץ דהוי כנעשה הכל מיד בהתחלתו, מבואר דסבירא ליה דבשבת כהאי גוונא חייב.

ולכאורה דברי התוס' סותרין, דבשבת דף י"ז הוכיח הפרי מגדים דפורס מצודה אם צד ממילא חייב, ועל כרחך היינו משום דהוי כחציו, ולענין נותן מים בשבת תחת הנר הקשו על רש"י. ואף על גב שכבר כתבתי דתליא בשני תירוצים שבתוס' סנהדרין דף ע"ז הנ"ל, ואם כן אין כאן סתירה, מכל מקום קשה מאי תמהו על רש"י, אטו מאן דסבירא ליה כתירוץ הראשון תמהינן עליו. אלא די ש' לומר דהרי אשו משום חציו הוא דווקא אם הוא מצוי להבעיר ברוח מצויה, אבל לא ברוח שאינה מצויה. אם כן אפשר דהתוס' סבירא להו דניצוצות הנופלים מן הנר אינו מצוי כל כך כרוח מצויה.

ובזה מיושב לי מאי דקשיא לי על הרא"ש, דבפרק כל כתבי דף ק"כ [שבת פרק ט"ז סימן ז'] סבירא ליה להרא"ש כהרי"ף שם [שבת מ"ה ע"א מדפי הרי"ף] דלא ס"ל הא דרב יהודה דטלית שאחז בה האור דרשאי ליתן מים מצד אחר, והקשו עליו. ותירץ הרמב"ן [שם ד"ה הא דאר"י] הובא בר"ן שם [ד"ה גמ' טלית] דס"ל הא דאסרו בסוף פרק כירה [מ"ז ע"ב] בנותן מים משום מקרב כיבוי, מפרש הרי"ף דהיינו משום דאין הפסק ביניהם אסור, ומוכח דפליג על רב יהודה, עיין שם. ולכאורה זה מוכח לפי תירוץ השני שבתוס' סוף פרק כירה דף מ"ז ע"ב ד"ה מפני, אבל לתירוץ הראשון דגזרינן אטו שיתן מים בשבת בשעה שיפלו הניצוצות או יגביה המים ויכבה ממש, לפי זה אין ראייה נגד רב יהודה. ואם כן קשיא לי על הרא"ש דכתב בסוף פרק כירה [שבת פרק ג' סימן כ"ד] כתירוץ הראשון של תוס' ואפילו הכי פוסק כהרי"ף דפליג על רב יהודה.

ולהנ"ל נראה דטעמא דהרי"ף והרא"ש דסבירא להו דרב יהודה סובר כריש לקיש בב"ק דף כ"ב [ע"א] דאשו משום ממונו, אבל אנן קיימא לן [שם] כרבי יוחנן דאשו משום חציו, וכל שסופו לבוא הוי כעושה בידים וחייב, לכך אסור ליתן מים בטלית שאחז בה האור, דדווקא להפסיק בכלים שאינו כחו שרי. ובסוף פרק כירה סבירא ליה דאינו מצוי כל כך כמו אש ברוח מצויה, והא דאסור משום שמא יגביה המים או שיתן המים בשעה שנופלים הניצוצות, ואתי שפיר.

ומעתה נבוא לנידון דידן, שלא מבעיא אם מעמיד הנר בשבת אצל כלי השעות לאחר שכבר מוכן והועמד ומתוקן הכלי וסופו להבעיר בשבת, דתליא בפלוגתא הנ"ל, דלדעת התוס' דחייב במצודה, הכא נמי, אלא אפילו במעמיד הנר בשבת קודם שתיקן והכין כלי השעות להבעיר, נראה דחייב, דבשעה שמתקן הכלי שעות שסופו להבעיר הוי כחציו וחייב. ולא דמי הא לרב פפא [חולין ט"ז ע"א] דמאן דכפתיה לחבריה ואשקיל עליה בידקא דמיא אחר כך דבכח שני פטור שכתבו התוס' בחולין ט"ז [שם ד"ה אבל] משום דהיה הכפיתה קודם, דבמים שייך כח שני דהמים עצמם מפכים כיון שכבר נפתח להם מקום, אבל כאן בנדון שלנו או במצודה אין כאן כח אחר והכל נעשה על ידי מעשה שלו, ולכך אפילו לאחר זמן חייב, וכמו שכתב התבואות שור בסימן ז' [סעיף ב'] ביורה דעה בסרנא דפחרא לענין שחיטה. ולפי מה שכתבתי לעיל גם דעת רש"י והרי"ף והרא"ש והנמוקי יוסף סבירא להו כוותיה, אבל לחד תירוץ בתוס' והיא גם כן דעת הרמב"ם והרמב"ן והמאירי והר"ן דלא ילפינן שבת מנזקין, ולענין שבת לא מיקרי זה מעשה דידיה, הכא נמי בין העמיד הנר קודם שתיקן הכלי שעות או אחר כך אינה מלאכה דאורייתא דהוי רק גרמא או גרמי, ובשבת מן התורה עשייה אסור וגרמא שרי מן התורה, כן נראה לכאורה.

אמנם נראה לפי מה שכתבו התוס' בסנהדרין דף ע"ז הנ"ל דגבי השיך בו את הנחש דפטור לרבנן [שם ע"ו ע"ב] הוא משום דאין הארס בעין, וכתב המהרש"א שם [ד"ה סוף חמה] לא מבעיא אם רק מקרב הנחש לידו כיון דאינו

בעין לא מיקרי מקרב, אלא אפילו במשיך ונותן ידו לפי הנחש, כיון דאינו בעין שארס הנחש מקיאו אחר כך פטור ולא מיקרי חציו, אם כן הכא נמי כיון שאין האש בעין בכלי השעות אלא שנולד אחר כך הוי רק גרמא, וכשם שבנזקין פטור בכהאי גוונא, מכל שכן לענין שבת לפי סברת התוס' שם. ואם כן איכא למימר דבנידון שלנו אפילו אם עושה כן בשבת אין כאן מלאכה דאורייתא לכולי עלמא ולא הוי אלא גרם מלאכה ופטור, כן נראה לפענ"ד.

וכל זה בעושה בשבת, אבל כשמעמיד הנר ומכין ומתקן הכלי שעות מערב שבת, לכאורה פשיטא דשרי. דהרי בית הלל מתירין בכלול עם השמש כדאיתא בשבת דף י"ז [ע"ב] דלא גזרו ערב שבת אטו שבת. אלא דיש לדון לאסור, דהרי סוף פרק כירה [שם] אסרו ליתן מים תחת הנר בערב שבת, וכתבו התוס' [ד"ה מפני] דכיון דלא משמע לאינשי איסור בזה גזרינן ערב שבת אטו שבת, ואם כן אפשר הכא נמי כן.

אמנם לדינא נראה דלכל הפירושים לא דמי לנותן מים תחת הנר, דלפירש"י שכתבתי למעלה כוונתו דסבירא ליה דבנותן מים בשבת הוי מלאכה דאורייתא ומכבה ממש, ולאינשי לא משמע כן, ולכך גזרו ערב שבת אטו שבת, אבל בכלי השעות הנ"ל שביירנו דאפילו עושה זאת בשבת הוי רק כגרם הדלקה ואסור מדרבנן. ובסוגיא שם מוכח דאי הוי רק כגרם לא גזרו ערב שבת אטו שבת, דאם לא כן למה הוצרך לומר משום מקרב כיבוי, בפשיטות הוא דגם לרבנן דרבי יוסי גרם כיבוי שלא במקום פסידא אסור כדקיימא לן באורח חיים סימן של"ד סעיף כ"ב, ולכך גזרו ערב שבת אטו שבת, ועל כרחך דסבירא ליה דלרבנן או דגרם מותר לגמרי, עיין במגן אברהם סימן תקי"ד ס"ק ז' דהרא"ש [ביצה פרק ב' סימן י"ז] סובר כן, או דאף על גב דאסור מדרבנן לא גזרו בכהאי גוונא גזירה לגזירה. ואם כן בנידון דידן נמי דהוי רק כגרם הדלקה לא גזרינן ערב שבת אטו שבת.

וכן לפירוש הרי"ף לפי מה שכתבו הרמב"ן והר"ן אליביה, והוא כעין תירוץ שני של התוס' סוף כירה דכיון שנותן מים תחת הנר בלי הפסק גרע מגרם כיבוי ואסור בשבת וגזרו ערב שבת אטו שבת, נראה דבנידון דידן שרי, דאין האש בעין. והיינו כמו שכתב הרמ"א בסימן רס"ה [סעיף ד'] דהיכא דאינו בעין שרי אפילו במכין לכיבוי ושכן נוהגין. ונהי דהמגן אברהם [ס"ק י'] שם תמה עליו וכתב דמהסמ"ג אינו מוכח כן, מכל מקום נראה דעת הרמ"א נכון על פי פירוש הרמב"ן והר"ן אליבא דהרי"ף דסבירא ליה דהאיסור הוא משום דאין דבר מפסיק בין המים להאש. ולכך אם אינו בעין ויש הפסק הוי רק כגרם, ובגרם כבר הוכחנו דלא גזרו מערב שבת אפילו במכין לכיבוי. וכיון דבסימן של"ד סעיף כ"ד הביא גם דעת הרי"ף בשם יש אומרים, אם כן הוא הדין בסימן רס"ה שפיר כתב הרמ"א דבכהאי גוונא אם אינו בעין יש אומרים דשרי ושכן נוהגין. ואם כן הוא הדין בנידון שלנו.

ולא נשאר לנו לחוש אלא לפי תירוץ הראשון שבתוס' וברא"ש שבסוף פרק כירה דאסרו משום שמא יתן מים בשעה שיפלו הניצוצות, ואם כן הוא הדין כאן ניחוש דבשעת תיקונו ידליק ונגזור ערב שבת אטו שבת. מיהו נראה דגם לתירוץ זה שרי, דהרי לתירוץ זה קשה מאי שנא דבמצודה לא גזרינן בערב שבת לבית הלל. ותו קשיא לי דלפי תירוץ זה עיקר חסר מן הספר דבש"ס אמרו טעם אחר משום דמקרב כיבוי. ונראה דקושיא חדא מתורצת באידך, דלתירוץ זה להש"ס עצמו קשיא ליה למה גזרו כאן טפי ממצודה, ועל זה אמרו מפני שמקרב כיבוי, דהיינו כיון שמעמיד המים להדיא תחת ונגד האש ולכך גזרו, מה שאין כן במצודה. ואם כן מהאי טעמא גם בנידון שלנו שאין האש בעין לא גזרו ושרי.

ובלאו הכי נראה דאין לדמות גזירות חכ"ל להדדי, ואין לך אלא מה שגזרו ואסרו הם. ובפרט בכלי השעות הא אמרינן בסימן רנ"ב [סעיף ה'] ובסימן של"ח [סעיף ג'] דאין לגזור משום השמעת קול משום דדרך הוא לתקן מערב שבת, הוא הדין לענין זה. וגם שיש לומר מקצת טעם כמו שכתב מעלתו נ"י דבלאו הכי נוהגין לאסור להעמיד בשבת כלי שעות המשמיעין קול. ובפרט לשיטת הכל בו [סימן ל"א] גם במים תחת הנר איסורו הוא רק משום מראית העין כמבואר באליה זוטא [סימן רס"ה ס"ק ו']. ובאורח חיים סימן של"ח [שם] קיימא לן דבכלי שעות מידע ידעין דמתקנין מערב שבת, עיין שם. ולהמאירי [שבת מ"ז ע"ב] דווקא בכלי הדרך ליתן מים אחר כך, ואלו הטעמים והחששות אינם שייכים בנידון שלנו, ולכך נראה לי דשרי לתקן בערב שבת שבשבת יבעיר אש מעצמו.

איברא דעדיין יש לעיין אם רשאים ליהנות מהאור הזה בשבת ויום טוב, לפי מה שכתב הראב"ד ריש פרק ד' מיום טוב [הלכה א'] שאם הוציא אש אסור בהנאה ועיין שם בלחם משנה ובמחצית השקל ריש סימן תק"ב [ס"ק א']. מיהו כבר הכריח המגן אברהם בסימן תק"א ס"ק י"ב דאפילו אם מוקצה או נולד אסור בהנאה, מכל מקום הנאה דממילא שרי. ואם כן הכא נמי הוי הנאה דממילא ושרי אפילו למאן דאוסר נולד בשבת. כן נראה לפענ"ד. ולגוף ההיתר הסכים עמדי גם הרב הגאון מוהר"ר יוסף שאול נ"י אב"ד דק"ק לעמבערג יע"א.

Les mots du jour à apprendre :

Une montre	שעון
En tout cas	בְּלֹא הֶכִי
De toute façon	מְכַל מְקוֹם

Biographies:

Avnei Nezer, Iglei Tal - אבני נזר

Rabbi Avraham Bornshtein (1838-1910) fut un grand Possek en Europe connu sous le nom de son responsa le Avnei Nezer. Né en à Bendzin en Pologne, il est descendant du Rama et du Chakh et le fils de l'auteur du Agoudat Ezov. Son fils est le célèbre Chem Mishmouel. Dès son plus jeune âge, doté d'une mémoire phénoménale, il est reconnu comme un prodige et écrit des H'idouchim alors qu'il n'a que dix ans ! En 1852 il épouse la fille du célèbre Rabbi de Kotsk, et devient dès lors un fervent Talmid. Il est nommé Av Beit Din de Sochatzov et des milliers de H'assidim se rapprochent lui afin de puiser de ses lumières. Il devient le fondateur et premier Rabbi de la dynastie hassidique Sochatzover. Il faisait preuve d'une immense dévotion envers ses étudiants, avec lesquels il étudiait pendant huit heures chaque jour, donnant plusieurs shiourim (conférences) au cours de chaque journée. Dans son introduction à son livre, le célèbre Iglei Tal, il a noté qu'il consacrait toutes ses énergies à l'enseignement de la Torah à ses élèves. Ses deux grands ouvrages sont le Avnei Nezer, un responsa en 7 volumes sur le Choulh'an Aroukh, et le Iglei Tal sur Shabbat, qui est devenu un incontournable dans les Batei Midrash.

Maharam Chik - מהר"ם שיק

Rabbi Moshe ben Yossef Chik est né en 1807 en Hongrie. Il étudie dans la Yeshiva du H'atam Sofer à Persbourg. En 1838 il est nommé Rav de la ville de Yarguin à proximité de Persbourg, où il fonde une grande Yeshiva. Il fut un des grands opposants au réformisme. Sa notoriété a grandi principalement grâce à son responsa le Maharam Chik, dans lesquels il écrit plus de mille réponses dans tous les domaines du Choulh'an Aroukh.

Liste des 78 Sougiot étudiées sur Matmidim

Sougiot de Brah'ot

1. Birkot Hatorah
2. Choméa Kéoné
3. Arévout
4. Kavana dans le Chema
5. Position pour le Chema
6. Méah Brah'ot
7. Amen Yetoma
9. Les quantités pour les Brah'ot
10. Les Brah'ot de consommation
11. Brah'a Chéina Tsrih'a
12. Ikar Vétafel
13. Méein Chaloch

14. Brah'a sur un interdit
15. Anigrone
17. Birkat Haguefen
18. Natei Inchei
19. Birkat Haréah'
22. Les jus
23. Trima
24. Pat Kisnin (1)
25. Pat Kisnin (2)
26. Les Apéritifs
- 27-31 Zimoun
32. Tefilat Haderekh

- 33 -34. Birkat Hagomel
38. Chéhéh'éyanou sur un nouveau fruit
39. Chéhéh'éyanou sur un nouveau Keli
40. Chéhéh'éyanou sur les Mitsvot
41. Hatov Véhamétiv sur le vin
42. Cheva Brah'ot (1)
43. Cheva Brah'ot (2) – Panim H'adachot
46. Birkat Halevanah
- 47-49. H'azarat Hachats'

Sougiot sur les H'aguim

- Hanouka**
8. Emplacement de la Hanoukia
 44. Ner Ich oubeto
 45. Ner Ich oubeto (2)

- Pourim**
16. Michloah' Manot et Matanot Laevyonim

- Pessah**
20. Biour H'amets
 58. Bedika des miettes

- Sefirat Haomer**
21. Un seul grand compte

- Roch Hachana**
35. Les trois Livres

- Soukot**
36. Mitstaer

Sougiot générales

37. Bal Tossif
50. Tokh Kédé Dibour
- 51-52. Ein Chaliah' Lidvar Avera
53. Mitsva bo yoter Mibichlouh'o

54. Mitsvot lav lihanot nitanou
- 55-56. Mitsvat Assei Chehazman grama

57. Zerizim makdimim lemitsvot
71. 72. Haossek Bamitsva Patour Minhamitsva

Chabbat – Meleket Mah'chevet

59. 60. 61. Mit'assek
62. 63. 64. Davar Chééno Mitkaven

65. 66. 67. 68. Psik Récheh
69. 70. Melakha chééina tsrikha légoufah

75. 76. 77. 78. Grama

Yorei Dé'ah

73. 74. Maaser sur les gains